

Per Beskow

Helgonen: Hjältar, martyrer, heliga dårar och andra

Artos, 2011

I förordet skriver Per Beskow att denna bok på inget vis är avsedd att sträckläsas. Men det brydde jag mig inte om utan läste den från pärm till pärm, vilket var något av en utmaning. *Helgonen* är i grunden ett biografiskt lexikon med drygt 300 korta levnadsteckningar. Genom sträckläsningen kom jag dock underfund med det geniala i Beskows upplägg av materialet.

Om man skriver 300 minibiografier och sedan ska sammanställa dessa på ett vettigt sätt, hur ska man göra? Kanske sätta dem i alfabetisk eller kronologisk ordning? Beskow har valt att inordna materialet i tematiska kapitel men personartiklarna inom varje kapitel sätts även i kronologisk ordning. Flera av kapitlen är också ordnade i nästan kronologisk ordning: "De stod Herren närmast" ... "De tidiga martyrererna" ... "De kristnade Europa". Varje kapitel får sin egen korta inledning där teologen Beskow sätter in de åtföljande levnadsteckningarna i ett större sammanhang.

Ju närmare vår egen tid, desto mindre "kronologisk" blir ordningen i de tematiska kapitlen. I stället tillåter sig författaren en större frihet med att välja ut de teman som han särskilt vill lyfta fram, till exempel olika yrkesgrupper – "läkare", "lärare och uppfostrare",

"diktare och konstnärer" eller det något överraskande "portvakter".

Boken omfattar såväl katolska som ortodoxa helgon. Vi får således ett kapitel om "Herrens dårar", vilket man mest förknippar med bysantinsk tid och inte minst inom den rysk-ortodoxa kyrkan.

Varför ges inget utrymme åt Dietrich Bonhoeffer eller andra protestantiska helgonkandidater? Det förklaras i inledningen: helgonen "intar en viktig plats i den katolska kyrkan, den ortodoxa kyrkan och i de gamla orientalska kyrkorna, men däremot inte inom protestantismen."

Varje levnadsteckning illustreras av en bild från en tavla eller ett foto. Resultatet har blivit mycket vackert, ibland fantasikittlande. I kapitlet "De oförgängliga" – om helgonlik som undgått förgängelsen – hittar man ett foto av den heliga Imelda Lambertinis oförstörda kropp och ett annat av en präst som håller en glasampull med San Gennaros flytande blod. Men den utlovade kommenterande bildförteckningen uteblir.

Ganska många av "helgonen" som beskrivs har inte blivit helgonförklarade. I flera fall räcker det för Beskow med att förberedelserna till en saligförklaring har inletts. Det gäller särskilt 1900-talspersoner som Dorothy Day, Robert Schuman eller Alcide de Gasperi. Det är ett val som kan ifrågasättas men som också kan försvaras med hänvisning till författarens avsedda läspublik.

Men Beskow förklarar inte vad han avser med boken eller vilken publik han skriver för. Därför tänker jag göra det i stället. Per Beskow vill förse unga och inte så unga katoliker i Sverige med en inspirationskälla där de kan hitta hjältar vars helgutna liv manar till efterföljd. Den tematiska indelningen tjänar denna funktion väl. Läsare som hittar tilltalande förebilder kan sedan fördjupa sig i deras livshistoria med hjälp av litteraturlästipsen i bilagan "Att läsa vidare".

Denis Michael Searby
professor i grekiska, Stockholms Universitet

Syster Sofie OP

Till man och kvinna skapade Han dem: En introduktion till kroppens teologi

Artos & Norma, 2011

Syster Sofies bok om kroppens teologi är unik i sitt slag. Hon har gett sig i kast med den svåra uppgiften att applicera kristna kärleksbegrepp på vår fysiska förmåga att uttrycka kärleken sexuellt. Hon tar sin utgångspunkt i 1970-talets frigörelse på det sexuella området, då många traditionella moraluppfattningar blev ifrågasatta. Mitt i denna tidsanda kom Syster Sofie i kontakt med en bok av Karol Wojtyla, som sedan blev påven Johannes Paulus II. I sin bok *Kärlek och ansvar* talade han om sexualiteten i termer av helighet.

Det är fascinerande läsning att följa med i Syster Sofies livfulla framställning, hur hon utvecklat dessa tankar och hur hon i olika sammanhang förmedlat detta viktiga budskap till såväl ungdomar som äldre. Det är inte fråga om någon abstrakt omformulering av kärlekens kroppsliga uttryck, utan långt mer konkreta och detaljerade råd och föreskrifter för hur människor bör förhålla sig till sin kropp, till varandra, till sin lust och längtan. Här finns argumenten bakom de moralregler som varje katolik känner till: Ingen sexuell förening före äktenskapet, ingen användning av preventivmedel utan tillämpning av naturlig familjeplanering etc.

Vi är människor med tankar och känslor och vi behöver få ihop olika delar, så att livet blir meningsfullt och begripligt. Syster Sofie har säkert helt rätt i sin iakttagelse, att det finns en hunger efter något mer och något annat än den banala och ytliga bild av sexualitet som

visas i media och ofta även i skolornas sexualundervisning. När jag själv har lärt mina döttrar principerna bakom naturlig familjeplanering har de förundrat frågat varför de aldrig i något sammanhang fått höra talas om detta förut. Varför vet vi så mycket om könssjukdomar och preventivmedel och så lite om hur våra kroppar faktiskt fungerar?

Syster Sofies framställning är engagerande och hennes språk är klart och tydligt. Hon kan skriva så att läsaren förstår och berörs. Hennes hängivna entusiasm inför ämnet går inte att ta miste på och jag tror att hon är något mycket viktigt på spåren. Bland annat så behandlar hon klosterlivet och valet att leva i celibat som en strävan att sträcka sig mot den fullkomning som finns bortom vårt jordiska liv. Det är viktigt att slå fast att ett liv i avhållsamhet inte behöver och framför allt inte bör vara ett snöpt liv med ett begränsat känsleregister. Det ger ett hisnande perspektiv att tänka sig, att just de som avstår från att leva med en sexuell partner är bäst lämpade att se sexualitetens roll i våra liv på det allra tydligaste sättet.

Min tanke, efter att ha läst boken, är att en ny och viktig uppgift för kyrkan är att utveckla dessa tankar så att de blir tillgängliga och levande. Men inte i betydelsen av förbud och hinder för allt som är lustfyllt, utan mera som ett svar på människor längtan efter djup och helhet. Det är nog just där svårigheten ligger, då kyrkans restriktiva inställning och stränga moral är det som alla känner till och många stöts bort av.

Än återstår mycket arbete för att också föra in andra aspekter i vad det vill säga att vara människa med fri vilja och levande samvete. Syster Sofies bok är ett viktigt bidrag, men det behövs också en fortsättning, där vi formulerar på vilket sätt den kristna tron kan forma och omforma en människas inre och därmed göra ett äktenskap till en hållbar och rik relation.

Gunilla Maria Olsson
psykolog

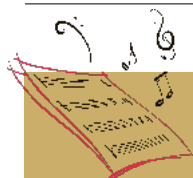
Undergörande ikon besöker Stockholm

En av den finska ortodoxa kyrkans mest älskade ikoner, Guds moders undergörande ikon av Kozelshtshan, besöker Stockholm i samband med en utställning av Gudsmoders-ikoner.

Sedan 1881 har mirakel skett i anslutning till originalikonen och den reproduktion, gjord i Poltava 1885, som i dag finns i Uspenskij-katedralen i Helsingfors. Ikonen stals i juni 2010 från katedralen och återfanns sex månader senare nedgrävd i en jordhåla utanför Åbo. Ikonen har efter restaurering visats upp i ortodoxa kyrkor i Finland och Estland. Nu har turen kommit till Stockholm, där den kommer att förevisas lördagen den 24 mars i samband med öppningen av en ikonutställning hos den finska ortodoxa församlingen. Information finns på www.ortodox-fnisk.se.

Förlorad och återfunnen. Guds moders undergörande ikon av Kozelshtshan.

Musik

Musik till Fastan och Passionstiden

Christoph Graupner

Wo gehet Jesus hin? Passionskantaten

Anton-Webern-Chor Freiburg, Ensemble Concerto Grosso, dir. Hans Michael Beuerle

Carus 83.457 (Eurodisc)

Georg Philipp Telemann

Passions-Oratorium

Freiburger Vokalensemble, L'Arpa Festante München, dir. Wolfgang Schäfer
Brilliant 94318 (Naxos)

Till fyra fastlagssöndagar skrev tysken Christoph Graupner (1683-1760) var sin kyrkokantat för det lantgrevliga hovet i Darmstadt. Graupner var inte vem som helst – långt innan J S Bach blev erbjuden tjänsten som thomaskantor i Leipzig, gick budet till Graupner. Han hade nog velat säga ja, men fick inte för greven. Han är en av sin tids lysande kompositörsbegåvningar, lik Händel och Telemann i stilen men ändå annorlunda, personlig.

Telemann, förresten, skrev också passionsmusik. Inte minst ett långt, varierat, konstfullt och vackert passionsoatorium där Jesu lidande skildras i poetiska, dramatiska litterära texter till ljuvlig musik som följer textens känsloläge. Man skulle önska att verket någon gång framfördes i kyrkorna i Sverige, svårare är det inte.

Kaj Engelhart